

Z ZAĆMĄ MOŻNA SIĘ RÓWNIEŻ URODZIĆ

Dwa rodzaje choroby

Na zaćmę mogą chorować nie tylko osoby starsze. Może ona dotykać nawet dzieci. Wyróżnia się bowiem dwa rodzaje zaćmy: wrodzoną i nabytą. Jednak i one mają kilka odmian. Warto się z nimi zapoznać.

ZAĆMA WRODZONA (cataracta congenita) to zamknięcie soczewki oka, które jest najczęstszą przyczyną ślepoty u dzieci. Występuje średnio w 2 przypadkach na 10 tys. żywych urodzeń. Jakiej się jej przyczyny? Lekarze wskazują na aberrację chromosomową (zaburzenie polegające na zmianie struktury lub liczby chromosomów), skłonności dziedziczne, schorzenia gałki ocznej, zakażenie wewnątrzmaciczne, zaburzenia metaboliczne czy niską wagę urodzeniową.

Najczęściej spotykaną odmianą zaćmy wrodzonej jest **zaćma czwściowa – warstwowa, okołojądrowa (cataracta zonularis, perinuclearis)**. Jest to upośledzenie widzenia polegające na częściowym zamgleniu oka. Obwód soczewki pozostaje bowiem przejrzysty.

Inną odmianą zaćmy wrodzonej jest **zaćma całkowita (cataracta totalis)**, która uniemożliwia prawidłowe widzenie plamkowe i powoduje brak możliwości rozwoju zdolności widzenia u noworodka. Powstaje wówczas wtórne niedowidzenie, a przy obustronnej zaćmie całkowitej rozwija się też oczopląs i zez.

ZAĆMA NABYTA związana jest ze zwrodnieniem włókien soczewki. Istniejącej dwie odmiany: **zaćma starcza (czyli pierwotna)** i **zaćma wtórna**.

W przypadku zachorowań na zaćmę starczą początkowo obserwuje się wzrost ilości wody w soczewce, a następnie zaburzenia metabolizmu białek soczewki i spowolnienie ich syntezy. Następuje również spadek stężenia potasu, wzrost stężenia sodu i wapnia.

Ocenia się, że wskutek tych zmian soczewka pacjenta w podeszłym wieku może być nawet trzykrotnie cięższa niż w chwili urodzenia. Istotną rolę odgrywają również czynniki genetyczne. W przypadku dziedzicznej zaćmy wcześniej występują zmiany w przezierności soczewki.

Innym typem zaćmy jest **zaćma wtórna (cataracta secundaria)**, która jest wynikiem przebytej choroby (w grę mogą wchodzić np. schorzenia gałki ocznej czy schorzenia ogólnoustrojowe) i doznanych urazów oczu (np. uderzenie, uraz ostrym przedmiotem).

SUPER ZAĆMA
Produkcja: Grzegorz Wąsik | Opracowanie graficzne, subedytor: Czarna Sarnakowa
Fotograf: Monika Gajda | Korektura: BRZ: Anna Sobota

POZNAJ JEDNĄ Z NAJCZĘŚCIEJ WYSTĘPUJĄCYCH CHOROÓB OKA

Niepozorne objawy

W Polsce prawie co pięćdziesiąta osoba cierpi na zaćmę. Jednak większość w początkowym stadium choroby ignoruje jej symptomy.

Jak wynika z badań przeprowadzonych przez CBOS, 71 proc. Polaków najbardziej obawia się chorób i niedoleżności, a połowa – utraty samodzielności i uzależnienia od innych ludzi. Podstawą prawidłowego funkcjonowania jest zmysł wzroku. Jego utrata oznacza więc pogorszenie jakości życia i zdanie się na pomoc najbliższych. Tymczasem statystyki są niepokojące. Prawie co pięćdziesiąty Polak cierpi na zaćmę.

Na czym to polega

Zaćma, zwana też kataraktą, jest jedną z najczęściej występujących chorób oka. Jest to zmętnienie części lub całości soczewki oka, co prowadzi do utraty jej przejrzystości. W konsekwencji powoduje ograniczenie widzenia, a nawet całkowitą utratę wzroku. Na całym świecie problem ten dotyczy około 27 milionów osób w różnym wieku. Szacuje się, że w Polsce cierpi na nią około 800 tysięcy osób.

Osoby zagrożone

Na jej rozwój w szczególny sposób narażone są osoby starsze. Zapadają na nią głównie osoby po sześćdziesiątce, cierpiące na cukrzycę, stosujące sterydy, chore na galaktozemię (w tym akurat przypadku jednak po zastosowaniu odpowiedniej diety zmiany mogą się wycofać), z chorobami układu pokarmowego, po przebytej żółtaczce. Zagrożone są też osoby wykonujące takie zawody,

jak: radiolog, elektryk lub hutnik.

Pierwsze objawy

Chorzy początkowo odczuwają jedynie dyskomfort w widzeniu wynikający z niewielkiego zamglenia obrazu, obniżenia kontrastu i pogorszenia widzenia barw. I dlatego większość osób bagatelizuje problem.

Z czasem jednak zaćma postępuje, powodując utratę zdolności rozpoznawania kształtów i w efekcie prowadzi do tego, że chory widzi jedynie bardzo ostre światło lub całkowicie traci wzrok.

Dla takiej osoby oznacza to pełne uzależnienie od innych.

BP

ZAĆMA MOŻE DOPROWADZIĆ DO CAŁKOWITEJ UTRATY WZROKU

O zaćmie rozmawiamy

z prof. Jerzym Szafflikiem,

krajowym konsultantem do spraw okulistyki

– **Panie profesorze, dlaczego cierpiący na zaćmę zazwyczaj tak późno zgłaszają się do lekarza?**

– Ta choroba rozwija się długo, powoli, a jej objawy, nasilające się w miarę rozwoju zaćmy, nie bolą. Początkowo chorzy odczuwają jedynie pewien dyskomfort widzenia, obraz wydaje się zamglony, pogarsza się widzenie barw. Właśnie na tym etapie z reguły bagatelizuje się chorobę, bo ona jeszcze nie przeszkadza w normalnym funkcjonowaniu.

– **Może niektórzy myślą, że to samo przejdzie?**

– Raczej po prostu nie zwracają jeszcze uwagi na dyskomfort życia. Tymczasem zaćma postępuje. Z czasem pojawia się nadwrażliwość oczu na światło i blask, mogą pojawić się plamki w polu widzenia, gorsze widzenie w jasno oświetlonych pomieszczeniach czy w blasku słońca. Jednym z objawów postępującej zaćmy może być także podwójne widzenie. W końcu może dojść do utraty zdolności rozpoznawania kształtów, a w efekcie do tego, że chory postrzega jedynie bardzo ostre światło lub wręcz traci wzrok.

– **Całkowicie?**

– Tak, ta choroba, jeśli nie zostanie w porę zdiagnozowana i leczona, może doprowadzić do całkowitej utraty wzroku.

– **Czy można wyróżnić jakieś grupy ryzyka, osoby, o których z dużym prawdopodobieństwem można powiedzieć, że grozi im zaćma?**

– Na jej rozwój szczególnie narażone są osoby po 60. roku życia, bo choroba ta jest przejawem – w pewnym sensie normalnym, ale nie uniknionym – procesu starzenia. Dodatkowo ryzyko zwiększają takie choroby, jak cukrzyca, niektóre choroby oczu, układu pokarmowego. Do rozwoju choroby przyczynia się też wiele czynników środowiskowych, jak np. promieniowanie rentgenowskie, podczerwone, nadfioletowe promienie słoneczne, palenie papierosów. Badania wykazały bowiem, że uszkodzenie soczewki może nastąpić na skutek oddziaływania toksycznych substancji wdychanych z dymem tytoniowym. Substancje te przedostają się wraz z krwią do narządu wzroku i tam czynią spustoszenie.

– **Są choroby, które trudno się leczy ze względu na trudną diagnostykę. Czy zaćma również do nich się zalicza?**

– Absolutnie nie. Lekarz może wykryć zaćmę podczas rutynowego badania okulistycznego. A jeśli chory dodatkowo będzie zgłaszał takie objawy, jak zamglone czy podwójne widzenie czy potrzebę częstej zmiany okularów, co też jest sygnałem, to już sprawa jest prawie oczywista. Rzecz jasna do postawienia dokładnej diagnozy potrzebny jest szereg dodatkowych badań, ale to żaden problem.

– **Zaćmę mogą mieć także młodzi ludzie....**

– Tak, bo wyróżnia się dwa rodzaje zaćmy – wrodzoną i nabytą. Ta pierwsza polega na zamknięciu soczewki u dzieci. Przyczyną mogą być zaburzenia rozwoju oka w pierwszych miesiącach życia płodowego, choroby takie w okresie ciąży, głównie o podłożu wirusowym, a także zaburzenia metaboliczne czy uszkodzenia płodu na skutek przyjmowania przez matkę pewnych leków. Zaćma wrodzona może też być efektem niskiej wagi urodzeniowej dziecka. Zaćma wrodzona może występować w dwóch odmianach – zaćmy częściowej,

polegającej na częściowym zamgleniu oka, i zaćmy całkowitej, która prowadzi do braku zdolności widzenia u dziecka.

– **Czy w rozwoju zaćmy jakąś rolę odgrywają czynniki genetyczne?**

– Tak, mówi się o tym coraz częściej. Genetyka ma znaczenie w rozwoju nabytej zaćmy starczej.

– **Czy można mówić, podobnie jak w przypadku wielu innych schorzeń, o jakiejś profilaktyce zaćmy?**

– Nie zawsze zaćmie można zapobiec, ale na pewno niektóre proste metody czy zachowania mogą przynajmniej opóźnić rozwój choroby. A do takich metod należy np. noszenie okularów przeciwsłonecznych zawsze wtedy, gdy wychodzi się na większe słońce, zakładanie gogli lub okularów na oczy, żeby zapobiec urazom, a także noszenie okularów, gdy istnieje zagrożenie promieniowaniem laserowym lub podczerwonym. No i oczywiście rzucenie palenia w przypadku palaczy i unikanie przebywania w pobliżu tych, którzy palą.

– **Zwolennicy medycyny naturalnej uważają, że są niekonwencjonalne**

Oczy zupełnie jak nowe

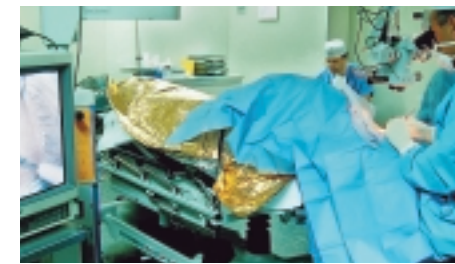
– **W jakich przypadkach wskazane jest leczenie zaćmy? Bo podobno w początkowym okresie możliwe jest leczenie nieinwazyjne, za pomocą leków przeciwkataraktowych, stosowanych w postaci kropli do oczu?**

– Zaćmy tak naprawdę nie da się wyliczyć, stosując krople do oczu czy zażywając tabletki. Jedynym skutecznym postępowaniem jest leczenie operacyjne. Kiedyś panował pogląd, że zaćma musi „dojrzeć”, czyli musi dojść do kompletnego zmętnienia soczewki, by wykonać operację, i do czasu zabiegu używano kropli poprawiających metabolizm białek soczewki. Czekało się na stwardnienie soczewki, wynikało ze stosowania w przeszłości innych technik operacyjnych, polegających na usunięciu soczewki w całości przez duży 8-milimetrowy otwór. Wówczas zaszczyt rany wymagało założenia 8 szwów, a rehabilitacja pooperacyjna i absencja w pracy trwała do 6 miesięcy. Teraz zabiegi wykonuje się, gdy tylko zaćma zaczyna utrudniać życie. Im wcześniej

TORIKI soczewki toryczne pozwalają na jednoczesne usunięcie zaćmy i skorygowanie astygmatyzmu, bez konieczności dodatkowej operacji oka

– tym lepiej. Operacje z użyciem nowoczesnych metod są bezpieczniejsze do wykonania i łatwiejsze, gdy zaćma jest „miękką” (we wcześniejszym stadium zaawansowania). Operacje przeprowadza się w warunkach szpitalnych lub ambulatoryjnie w ramach tzw. chirurgii jednego dnia, gdzie pobyt pacjenta ograniczony jest do kilku godzin. Jeśli zaćma dotyczy obu socze-

Najszybszą metodą leczenia zaćmy jest leczenie operacyjne

wiek, najpierw operuje się jedno oko, a drugie zwykle po 4-6 tygodniach.

– **Jakie są metody chirurgicznego usuwania zaćmy?**

– Najnowszymi metodami usuwania zaćmy są: fakoemulsyfikacja polegająca na rozbijaniu zmętniałej soczewki ultradźwiękami i emulsyfikacja płynowa, w której do usunięcia chorej soczewki wykorzystuje się strumień pły-

Są to metody bardzo skuteczne i bezpieczne dla pacjenta, gdyż nie wymagają dużej ilości energii do rozdrobnienia i usunięcia fragmentów soczewki z oka. Nie ma potrzeby wykonywania dużego cięcia, rany operacyjne ograniczają się do dwóch bardzo małych otworów o średnicy 1,5 mm i 2 mm, co oczywiście zmniejsza ryzyko zakażeń i powikłań. Podczas operacji

Całkowitą niezależność od noszenia okularów, również tych do czytania i pracy przy komputerze, można osiągnąć, stosując soczewki wieloogniskowe, np. AcrySof ReSTOR.

– **Czy istnieje jakieś przeciwwskazanie do operacji zaćmy?**

– Zabiegi nie wymagają znieczulenia ogólnego, wykonywane są w znieczuleniu kroplowym i są całkowicie bezbolesne. Dlatego też liczba przeciwwskazań jest niewielka. Należy do nich bardzo zły stan ogólny pacjenta lub aktywny stan zapalny oka. Aby zapewnić całkowite bezpieczeństwo pacjenta, przed operacją wykonywane są szczegółowe badania anestezjologiczne i okulistyczne. Wtedy dyskwalifikowani są nieliczni pacjenci, którym zabieg mógłby pogorszyć stan zdrowia.

Rozmawiała Bożena Stasiak

REKLAMA

Jak by to było pożegnać się z zaćmą i astygmatyzmem w tym samym czasie?

Możesz zostawić okulary i soczewki kontaktowe za sobą i odzyskać wyraźne widzenie do dali w trakcie jednego zabiegu

Soczewka

TORIC AcrySof
SINGLE-PIECE NATURAL IOL
miej najlepsze wzrok... bądź najlepszy!

Alcon Polska Sp. z o.o.
ul. Żelazna 38/39, 03-832 Warszawa
tel. (22) 820 34 50, fax (22) 820 34 56
www.alcon Polska.com

Alcon
TORIC AcrySof
SINGLE-PIECE NATURAL IOL

W przypadku bardzo małych dzieci rozpoznanie wad i chorób oczu może być utrudnione. Dlatego trzeba bardzo wnikliwie obserwować zarówno samo dziecko, jak i jego zachowanie. Za podstawowy objaw zaćmy wrodzonej całkowitej uznawana jest biała źrenica (leucocoria). Na pewno niepokojącymi objawami są zez i oczopląs. Charakterystycznym dla niewidzących niemowląt zachowaniem jest uciskanie oczu przez dziecko pięściami albo kciukami obu dłoni (tzw. odruch palcowo-oczny Franceschettiego).

– **Jednak, jak widać, zaćmie zapobiec nie można i na pewnym etapie pozostaje tylko operacja.**

– Zaćmie rozwijającej się w wyniku starzenia istotnie raczej nie da się zapobiec. Ale można znacznie zmniejszyć prawdopodobieństwo jej wystąpienia, żyjąc zdrowo i przestrzegając zasad higieny.

Rozmawiała Bożena Stasiak